

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ברכה לאוכלוסי ישראל, לחכמים, ולמלכים

(נ"ח א') אמר רב המנונא: הרואה אוכלוסי ישראל, אומר: ברוך חכם הרזים. אוכלוסי גוים, אומר: "בושה אִמְכֶם מֵאֵד חֲפָרָה יוֹלֶדְתְּכֶם הִנֵּה אַחֲרִית גוֹיִם מְדַבֵּר צִיָּה וְעַרְבָּה". אמר עולא: נקיטינן אין אוכלוסא (ברכת אוכלוסי ישראל) בבבל.

תנא: אין אוכלוסא פחותה מששים רבוא (600,000 איש).

תנו רבנן: הרואה חכמי ישראל, אומר: ברוך שחלק מחכמתו ליראיו. חכמי אומות העולם, אומר: ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם. הרואה מלכי ישראל, אומר: ברוך שחלק מכבודו ליראיו. מלכי אומות העולם, אומר: ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם.

אמר רבי יוחנן: לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל. ולא לקראת מלכי ישראל בלבד, אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם; שאם יזכה, יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם.

רב ששת סגי נהור הוה, הוּו קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא, וקם אזל בהדיהו רב ששת.

(נ"ח ב') רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע הוּו קאזלי באורחא, פגעו ביה ברב חנינא בריה דרב איקא, אמרו ליה: בהדי דחזינך בריכינן עלך תרתי, ברוך אשר חלק מחכמתו ליראיו ושהחיינו.

אמר להו: אנא נמי, כיון דחזתינכו חשבתינכו עלואי כשיתין רבוון בית ישראל, וברכינא עלייכו תלתא, הנך תרתי וברוך חכם הרזים.²

1. כתב המשנ"ב (רכדח, ס"ק יב): השלטונים שאין עול מלך עליהם לשנות דבריהם, ודן והורג במשפט, מברך עליהם. ועל השרים שממנה המלך בכל עיר ועיר, טוב וישר לברך בלא שם ומלכות.

2. שרמז להם שראוי לברך ברכה זו על חכם גדול שהוא כללי בכל הדעות ובכל החכמות. והוא שיהיה המברך כמותו, חכם גדול מכיר בהן ובמראה פרצופותיהן שיש בהם מדות הללו. והיא חכמתו של רבי ישמעאל דהיכלות ודהכרת פנים. רמב"ן (עיי"ש).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסמכת הרבנים הגאונים: הרב שריה דנליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

אמרו ליה: חכימת כולי האי? יהבי ביה עינייהו ושכיב.

שיטות הראשונים

לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל: כן פסקו רי"ף, רא"ש, ושאר פוסקים.
וכן פסק השו"ע³. והרמב"ם השמיטו.

ברכת חכם הרזים על חכם מופלג בחכמה: דעת רמב"ן ומאירי, דלא מברכין חכם הרזים אלא על אוכלוסא⁴. ודעת רבינו יונה, שאם ראה אדם חשוב וגדול בתורה שמברך עליו ברוך חכם הרזים. וכ"פ כלבו והאגודה. וכתב הטור בשם יש אומרים, שאין בזמן הזה מי שראוי לברך עליו כך. ורי"ף, רמב"ם, ראבי"ה, רא"ש, ורבינו ירוחם השמיטו הדין⁵. וכן השמיטו השו"ע⁶.

ברכת חכם הרזים על אוכלוסא: כתב הרמב"ם "הרואה שש מאות אֶלֶף בְּנֵי אָדָם כְּאַחַד: אִם גּוֹיִים הֵן - אֹמֵר "בּוֹשָׁה אִמְכֶם מְאֹד, חִפְּרָה יוֹלְדֶתְכֶם; הִנֵּה אַחֲרִית גּוֹיִם מְדַבֵּר צִיָּה וְעִרְבָה" (ירמיה נ"ב); וְאִם יִשְׂרָאֵל הֵן, וּבְאַרְץ יִשְׂרָאֵל⁸ - מְבָרֵךְ "בָּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ

3. או"ח רכד, ט. וכתב המשנ"ב (ס"ק יג, על פי הסוגיא לעיל, י"ט ב'): ומותר ליטמא בטומאה של דבריהן מפני כבודן בין למלכי ישראל, ובין למלכי אומות העולם; וכן מפני כבוד הבריות, כגון לילך לנחם אבלים. מקורות - רי"ף (מג ב דפיו). רא"ש (ס' ח). ראבי"ה (ח"א, מסכת ברכות ס' קמו). רי"ד (פסקים, פסקי רי"ד מסכת ברכות, ט' ב').

4. כיון דלא סליקא ליה שפיר, דשלטא ביה עינא ונח נפשיה, לא קי"ל כותיה, ולא מברכין חכם הרזים אלא על אוכלוסא, ואע"ג דחשיבי טובא שאין היחיד קובע ברכה לעצמו בשביל חכמתו וחכמת חבריו. רמב"ן.

5. ראה ב"ח (ס"ק ג) בביאור השמטת הרמב"ם. ואת השמטת הרי"ף, ביארו רמב"ן ורא"ה, דכיון דלא סלקא ליה שפיר (חכמת הכרת הפנים) ונח נפשיה, נדחה מלברך על חכמת יחיד ברכה של אוכלוסא. עיי"ש. ובשיטה מקובצת (נ"ח א', ד"ה הרואה) ביאר השמטתו, מפני שאין חכם מופלג כל כך מצוי בזמן הזה.

6. או"ח רכד, ו. מקורות - רבינו יונה (מג א ברי"ף, ד"ה הרואה). האגודה (ברכות ט, אות ר). כלבו (ס' פז). רא"ש (ס' ח). רמב"ן (מלחמות, מד א ברי"ף). מאירי (נ"ח א', ד"ה הרואה). ראבי"ה (ברכות, ס' קמו).

7. **ברכות הראיה לסומא:** בשו"ת שבות יעקב חלק ב' (סימן ל"ח) כתב, שגם סומא מברך ברכות הראיה, כיון שהן בראיה אצל אחרים. והרב יד אהרן (סימן רכ"ה) כתב לחלוק עליו, שסומא אינו מברך ברכות הראיה כיון שאינו רואה, אלא שברכת פרי חדש שאנו נוהגים לברך בשעת האכילה, גם הסומא מברך. ע"כ. וראה החיד"א בברכי יוסף (סימן רכד סק"א), מה שדן בדברים מסוגיין.

8. וכתב ב"י שמקורו ממה שאמר עולא נקטינן אין אוכלוסא בבבל. וביאר 'יד פשוטה' שהבין הרמב"ם שבבל לאו דווקא, אלא הוא הדין לכל מקום בחו"ל. ועל כרחק בישראל אמר, שהרי בגויים אין סברא לחלק בין א"י לחו"ל. אבל בישראל יש חילוק, שכן אין קרוי קהל אלא בני ארץ ישראל. כמש"כ בהל' שגגות יגב. ומקורו בגמרא הוריות

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

העולם, חכם הרזים". והשו"ע⁹ סתם דבריו.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות ברכות, סימן רכז)

- ה. הרואה ששים רבוא מישראל ביחד, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם חכם הרזים; ואם הם עובדי אלילים, אומר: בושא אמכם מאד חפרה יולדתכם הנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה (ירמיה נ, י"ב).
- ו. הרואה חכמי ישראל, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שחלק מחכמתו ליראיו.
- ז. הרואה חכמי אמות העולם שחכמים בחכמות העולם, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שנתן מחכמתו לבשר ודם.
- ח. על מלכי ישראל אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שחלק מכבודו ליראיו; ועל מלכי אמות העולם אומר, ברוך שנתן מכבודו לבשר ודם.
- ט. מצוה להשתדל לראות מלכים, אפלו מלכי אמות העולם.

הרואה בתים ביישובם וחורבנם, וקברות

- (נ"ח ב') תנו רבנן: הרואה בתי ישראל בישוב, אומר: ברוך מציב גבול אלמנה. בחורבן, אומר: ברוך דיין האמת.
- (המשך הברייתא: הרואה) בתי אומות העולם בישוב, אומר: "בית גאים יסח ה'"¹⁰. בחורבן, אומר: "אל נקמות ה' אל נקמות הופיע"¹¹.
- תנו רבנן: הרואה קברי ישראל, אומר: ברוך אשר יצר אתכם בדין, וזן אתכם בדין,

ג' א', שתושבי חו"ל נחשבים תמיד כיחידים.

9. או"ח רכז,ה. וכתב כף החיים (אות טו) שמסתימת דברי השו"ע משמע שגם בחו"ל מברך על ששים ריבוא מישראל. וכן דעת עולת תמיד. ושדעת אליה רבה דדווקא בארץ ישראל מברך. ושכן נראה להלכה, משום דקיי"ל סב"ל. ויברך בחו"ל בלי שם ומלכות. מקורות - רמב"ם (הל' ברכות י"א).

10. משלי טו,כה.

11. תהילים צד,א.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

וכלכל אתכם בדין, ואסף אתכם בדין, ועתיד להקימכם בדין. ומסיים בה: ויודע מספר כולכם והוא עתיד להחיותכם ולקיים אתכם. ברוך מחיה המתים.

(המשך הברייתא: הרואה) קברי אומות העולם, אומר: "בושה אִמְכֶם מֵאֵד חֲפָרָה יוֹלְדֶתְכֶם הִנֵּה אַחֲרִית גּוֹיִם מְדַבֵּר צִיָּה וְעַרְבָּה"¹².

שיטות הראשונים

ברכת מציב גבול אלמנה: הרא"ש וראשונים גרסו, ראה בתי ישראל בישובן, וכו'. ופירש רש"י, כגון ביישוב בית שני¹³. והרי"ף, כלבו, ומאירי גרסו, הרואה בתי כנסיות של ישראל בישובן, וכו'. והשו"ע¹⁴ פסק כרש"י ורא"ש.

נוסח ברכת הרואה קברי ישראל: בגמרא מסיים בה: "ויודע מספר כולכם וכו'", והובא ברי"ף ורא"ש. ואילו הרמב"ם השמיטו¹⁵.

ברכות הראיה שחזר וראה אותו דבר בתוך שלושים יום: על הברייתא האומרת הרואה מרקוליס אומר וכו' כתבו תוספות ועתה אין אנו רגילים לברך, לפי שאנו רואים אותה בכל יום. וכל הנך הרואים, אמרו לעיל דהוי משלושים יום לשלושים יום. וכן פסק השו"ע¹⁶, שכל ברכות הראיה, מברך רק משלושים לשלושים.

12. ירמיהו נ"ב.

13. וכתב הב"י, היינו לומר דאז שייך לומר מציב גבול אלמנה. וקודם שגלו בגלות בבל, לא הוי מברכין הכי, דלא הוה שייך לקרותם בשם אלמנה. ואפשר שאע"פ שישראל מיושבים בתוקף וגבורה בקצת מקומות אין מברכין עליהם אא"כ היו בארץ ישראל ובזמן הבית. ונראה שזו היתה כוונת רש"י ג"כ במה שכתב כגון ביישוב בית שני. וראה עוד להלן, בפסיקת השו"ע.

14. או"ח רכד, וכתב המשנ"ב (ס"ק יז) ויש שמפרשים כוונת רש"י דאפילו אם הם מיושבים עתה כמו בבית שני, גם כן מברכין (ב"ח בשם רש"ל. וכתב בשעה"צ, ס"ק יא, ומסתברא דלדידיה אפילו בחוץ לארץ). ונהגו העולם כרי"ף, שאין מברכים על שאר בתים, כי אם על בית הכנסת ביופיו ותיקונו. וכתב באליה רבה דאין חילוק בין ארץ ישראל לחו"ל, ואפילו בזה"ז. ובפמ"ג מצדד דבזה"ז טוב לברך ברוך מציב גבול אלמנה בלא שם ומלכות. מקורות - רי"ף (מג ב בדפיו). מאירי (נ"ח ב, ד"ה הרואה בתי). רא"ש (סי' י). ראב"ן (ברכות סי' קצח, ד"ה הרואה את). אשכול (הל' ברכת הודאה). הרוקח (הל' ברכות, המשך סי' שמג). אבודרהם (ברכת הראיה השבח וההודאה, ד"ה הרואה אשתו).

15. וכתב הב"י שאינו יודע למה השמיטו.

16. או"ח רכד, יג (וכן או"ח ריח, ג). וכתב משנ"ב (רכד ס"ק יז): ודוקא כשראה אותו מלך. אבל אם ראה מלך אחר, צריך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
 בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
 ויבדלחט"א הרב אשר וייס
 והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
 הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות ברכות, סימן רכז)

י. הַרְוָאָה בְּפִי יִשְׂרָאֵל בְּיָשׁוּבָן, כְּגוֹן בְּיָשׁוּב בֵּית שְׁנִי, אוֹמֵר: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַצִּיב גְּבוּל אֶלְמָנָה; בְּחֶרֶבָּנָן, אוֹמֵר: בְּרוּךְ דִּין הָאֱמֶת.
 יא. הַרְוָאָה בְּפִי גוֹיִים בְּיָשׁוּבָן, אוֹמֵר: בֵּית גָּאִים יִסַּח ה' (מִשְׁלֵי טו, כה) בְּחֶרֶבָּנָן אוֹמֵר: אֵל נִקְמוֹת ה' (תְּהִלִּים צד, א).
 יב. הַרְוָאָה קִבְּרֵי יִשְׂרָאֵל, אוֹמֵר: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶתְכֶם בְּדִין וְכו', וְעַל קִבְּרֵי גוֹיִים אוֹמֵר: בּוֹשָׁה אִמְכֶם וְגו' (יִרְמְיָה נ, יב).
 יג. כָּל בְּרִכּוֹת הָרְאִיָּה, אִם חָזַר וְרָאָה אוֹתוֹ דָּבָר בְּתוֹךְ ל' יוֹם, אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבַרֵּךְ.

הרואה את חברו לאחר שלא ראהו זמן רב

(נ"ח ב') אמר רבי יהושע בן לוי: הרואה את חברו לאחר שלוש ימים, אומר: ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. לאחר י"ב חודש, אומר: ברוך מחיה המתים.

שיטות הראשונים

הרואה את חברו: כתבו תוספות, אומר ר"י דוקא חברו החביב עליו. אבל בענין אחר, לא. וכן כתבו רבינו יונה ורא"ש. וכן פסק השו"ע¹⁷.

היכרות דרך כתבים, האם נחשב חברו שמברך עליו שהחיינו: כתב רשב"א שמי שלא ראה את חברו מעולם ושלח לו כתבים, אף על פי שהוא נהנה בראייתו אינו מברך על

לברך (מג"א בשם רדב"ז). והוא הדין ברואה קבר אחר וכל כיו"ב. אמנם באליה רבא כתב דהמג"א בעצמו משמע דלא סבירא ליה הכי. ועיין בפתחי תשובה מה שכתב בשם ספר עמודי אור בזה (שכשרואה בית קברות אחר, שלא יברך עליו מספק, אא"כ יודע שנקברו שם מתים מחדש). מקורות - תוספות (נ"ח ב', ד"ה הרואה).

17. או"ח רכה, א. וכתב הרשב"א בתשובה (ח"ד סי' עז) שאע"פ שאחרים נהנים בראייתו אין מברך אלא שהחיינו ולא הטוב והמטיב. כתב המשנ"ב (ס"ק ב) שאם קיבל ממנו כתב (שהשלום אתו) או שאנשים הודיעוהו משלום, יש דעות באחרונים וספק ברכות להקל. מקורות - תוספות (נ"ח ב', ד"ה הרואה). רבינו יונה (מג ב ברי"ף, ד"ה הרואה את חברו). רא"ש (סי' ט).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ראייתו. וכן פסק השו"ע¹⁸.

שולחן ערוך

(או"ח, הל' ברכות, סימן רכה)

א. הרואה את חברו לאחר שלשים יום, אומר: שְׁהַיְינוּ. ואחר י"ב חדש מברך: מחיה מתים. והוא שחביב עליו הרבה ושמח בראיתו.

ב. מי שלא ראה את חברו מעולם, ושלח לו כתבים, אף על פי שהוא נהנה בראיתו אינו מברך על ראיתו.

הגה: יש אומרים מי שנעשה בנו בר מצוה, יברך: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שפטרני מענשו של זה (מהרי"ל בשם מרדכי ובר"ר פ' תולדות), וטוב לברך בלא שם ומלכות (דעת עצמו).

ברכות על בריות שונות

(נ"ח ב') אמר רבי יהושע בן לוי: הרואה את הבהקנים (שעורם מנומש), אומר: ברוך משנה הבריות.

מיתבי: ראה את הכושי ואת הגיחור (אדמוני) ואת הלוקן (לבן במיוחד) ואת הקפח (שבטנו גדולה ונראית קומתו מקופחת. או גבוה מאוד ופרצופו שמוט ובולט דמקוער הוי), ואת הננס ואת הדרניקוס (מלא יבלות. או שפיו עקום), אומר: ברוך משנה את הבריות.

(המשך הברייתא:) את הקטע (קטוע יד) ואת הסומא ואת פתויי הראש (שכל שערו דבוק כלבד) ואת החגר (קטוע רגל) ואת המוכה שחין ואת הבהקנים, אומר: ברוך דיין אמת (ולא מברך על בהקנים משנה הבריות)!

(ומתרג' לא קשיא, הא ממעי אמו (משנה הבריות), הא בתר דאיתיליד (דיין האמת).

18. או"ח רכה,ב (כאן ההיכרות הראשונית היא דרך כתבים. ובהערה לעיל, בחבירו משכבר, שקיבל ממנו כתבים או ד"ש). מקורות - רשב"א (שו"ת ח"ד סי' עו).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תנו רבנן: הרואה פיל, קוף, וקיפוף, אומר: ברוך משנה את הבריות. ראה בריות טובות (נאות), ואילנות טובות, אומר: ברוך שככה לו בעולמו.

שיטות הראשונים

האם מברך על בריות משונות גם כשאינו מתפעל מזה: למסקנה, על דבר משונה ממעי אמו אומר ברוך משנה הבריות. ואם לקה אחר כך, אומר דיין האמת¹⁹. דעת הראב"ד שמברך דוקא על אדם שהוא מצטער עליו²⁰. וה"ר דוד אבודרהם כתב בשם הראב"ד בר **יצחק** (בעל האשכול) שאפילו על גוי מברך. וכן דעת המאירי שראיית הדברים המיוחדים אף בלא הנאה ואף בלא צער ראוי לברך עליהם. והשו"ע²¹ כתב בשם יש מי שאומר **כראב"ד**.

האם מברך כל פעם שרואה אותם: דעת ראב"ד, שאינו מברך אלא פעם ראשונה שהשינוי גדול מאוד. והטור כתב שמברך אחת לשלושים יום. והשו"ע²² פסק **כראב"ד**. והרמ"א כתב בשם יש אומרים **כטור**.

ראה בריות ואילנות טובות אומר 'שככה לו בעולמו': כתוב בירושלמי אפילו פרה נאה וחמור נאה, מברך שככה לו בעולמו. וכתב הטור, גם בזה כתב הראב"ד דוקא בפעם ראשונה מברך עליהם ולא יותר ולא על אחרים, אלא אם כן ראה נאים מהם. וכן פסק השו"ע²³.

19. יש להעיר שחילוק זה נכון גם לגבי פתויי ראש. וכן ביאר המשנ"ב (ס"ק כא) על דברי השו"ע שכתב שמברך על פתויי ראש משנה הבריות. וראה שעה"צ (אות כה).

20. דומיא דהרואה בריות טובות שיש בהן הנאה לרואה. אבל על גוי (שאינו מצטער), אינו מברך. כתב ב"י: טעמא דמסתבר הוא, אלא שקשה מפיל וקוף דלא שייך בהו מצטער עליהם, ואפילו הכי מברך. וראה בזה ב"ח (ס"ק ג).

21. או"ח רכה, ט. מקורות - ראב"ד (הו"ד ברבינו ירוחם, רא"ה, אבודרהם, ועוד). אבודרהם (ברכת הראיה, השבח וההודאה, ד"ה הרואה את החגר). רבנו ירוחם (תולדות אדם וחווה, נתיב יג, ח"ב).

22. או"ח רכה, ט. והמשנ"ב (ס"ק ל) כתב, ולמעשה יש להורות דיברך אחר ל', בלא שם ומלכות.

23. או"ח רכה, י. מקורות - ירושלמי (ברכות פ"ט ה"א).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הל' ברכות, סימן רכה)

ח. הרואה כושי; וגיחור, דהינו שהוא אדם הרבה; והלוקן, דהינו שהוא לבן הרבה; והקפח, דהינו שבטנו גדול ומתוך עביו נראית קומתו מקפחת; והננס והדרקונה, דהינו מי שהוא מלא יבלת; ופתוי הראש, שכל שערוותיו דבוקות זה בזה; ואת הפיל; ואת הקוף, מברך: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם משנה הבריות.

ט. הרואה את החגר; ואת הקטע; ואת הסומא; ומכה שחין; והבהקנין, והוא מי שמנמר בנקדות דקות, אם הם ממעי אדם, מברך: משנה הבריות, ואם נשתנה אחר כך, מברך: דין האמת; ויש מי שאומר דדוקא על מי שמצטער עליו, אבל על גוי אינו מברך; ואינו מברך אלא פעם ראשונה, שהשנוי עליו גדול מאד.
הגה: ויש אומרים משלשים יום לשלשים יום (טור).

י. הרואה אילנות טובות ובריות נאות, אפלו גוים או בהמה, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שפכה לו בעולמו; ואינו מברך עליהם אלא פעם ראשונה ולא יותר, לא עליהם ולא על אחרים, אלא אם כן היו נאים מהם.